

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona na 13. sjednici, održanoj dana 12.07.2019. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Usvaja se Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za Zeničko-dobojski kanton za period juli 2019. – juli 2021. godine i čini sastavni dio ovog zaključka.

II.

Obavezuju se Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo za pravosuđe i upravu, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport i druga tijela kantonalne uprave, lokalne zajednice, ustanove i organizacije da provode Program iz tačke I. ovog zaključka.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

PREMIJER

Mirza Ganić

Broj: 02- _____ /19.

Datum, 12.07.2019. godine

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Ministarstvo unutrašnjih poslova,
1x Ministarstvo za pravosuđe i upravu,
1x Ministarstvo zdravstva,
1x Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport,
1x Kantonalne uprave, ustanove i organizacije
koje provode Program (putem resornih ministarstava),
1x Lokalne zajednice (putem Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice),
1x Koordinaciono tijelo (putem Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice),
1x a/a.

Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici Zeničko – dobojski kanton za period juli 2019. – juli 2021. godine

1. Pravni osnov za izradu dvogodišnjeg Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici Zeničko-dobojskog kantona

1.1. Domaći pravni okvir

- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (Službene novine Federacije BiH, broj 20/13)

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH propisuje donošenje programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici na kantonalnim nivoima u članu 37.¹ a u članu 39. ovog Zakona se propisuje obaveza potpisivanja protokola o saradnji i pružanja zaštite žrtvama nasilja u porodici i zajednici na općinskim nivoima.²

- Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 32/10)

Članom 6. Zakona o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 32/10), nadležne vlasti se obavezuju poduzeti odgovarajuće mjere radi eliminacije i sprečavanja nasilja na osnovu spola³ u javnoj i privatnoj sferi života, dok se u članu 24. istog Zakona navodi da su organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima, pravne osobe u većinskom vlasništvu države, dužni poduzeti odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine (2013-2017) kao što je donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti.⁴

- Gender akcioni plan BiH (2013-2017)

Gender akcioni plan BiH (2013-2017) u svojim strateškim ciljevima i mjerama u sklopu istih, predviđa sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima⁵. Prema Strateškom cilju 1. Gender akcionog plana BiH prva prioritarna oblast jeste sprečavanje i suzbijanje nasilja po osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima, koja u svojim predviđenim mjerama obuhvata sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i muškarcima u javnoj i privatnoj sferi, kao i sve oblike trgovine ljudima uspostavljanjem efikasnog sistema zaštite i prevencije.⁶

Strategija za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici FBiH (2013 – 2017)

Strategija za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici FBiH (2013 – 2017) tretira različite oblasti iz prevencije nasilja u porodici kao i zaštite žrtava nasilja u porodici, također ističe važnost multidisciplinarnog pristupa i zajedničkih intervencija različitih institucija i profesija u rješavanju problema nasilja u porodici koja se reguliše kroz potpisane Protokole o saradnji na kantonalnim i lokalnim nivoima. Kao primjer dobre prakse navodi se i uspostavljeni referalni mehanizam na području Zeničko – dobojskog kantona koji je inicirala „Medica“ Zenica. Aktivnosti i mjere Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici Zeničko – dobojskog kantona su također u skladu sa Strategijom za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici FBiH (2013-2017), konkretno u njenim strateškim pravcima 2-5.⁷

Okvirna Strategija za provedbu Konvencije o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini za period 2015. – 2018.

U skladu s obavezama preuzetim ratificiranjem Istanbulske konvencije, Vijeće ministara

BiH je na 16. sjednici održanoj 23.07.2015. godine, donijelo Odluku o usvajanju Okvirne strategije za provedbu Konvencije o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini za period 2015–2018. Okvirna Strategija za provedbu Konvencije o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini za period 2015. – 2018., preuzima i bazira se na osnovnim principima Istanbulske konvencije te ih definira kao svoja temeljna polazišta, stavove i vrijednosti. Prvi princip Okvirne strategije jeste **obaveze države i dužna pažnja** (Član 5¹.), koji propisuje da je država obavezna da obezbijedi odgovor za sve vidove nasilja koji su obuhvaćeni Konvencijom. Drugi osnovni princip Okvirne strategije je **Osiguranje suštinske ravnopravnosti spolova i ukidanje diskriminacije nad ženama po svim osnovama**, a treći princip je **kreiranje integriranih i rodnoosjetljivih politika prevencije, zaštite i kažnjavanja (Poglavlje II – članovi od 7-11²)**, koji se prevashodno odnose na usvajanje i provođenje politika i zakona u oblasti sprječavanja nasilja nad ženama, osiguravanje adekvatnih finansijskih sredstava od strane države kako za državne aktore tako i za nevladine organizacije, te prepoznavanje i podržavanje nevladinih organizacija koje rade u oblasti borbe protiv nasilja nad ženama, te uspostavljanje koordinacije za primjenu i praćenje realizacije politika kao i prikupljanje podataka i provođenje istraživanja.

1.2. Međunarodni pravni okvir

Oblast prevencije i zaštite od nasilja u porodici je regulisana i kroz međunarodne konvencije koje je BiH ratificirala kao što su:

- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (1948)

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima usvojena je na Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda 10.12.1948. godine kao zajedničko mjerilo postizanja za sve narode i sve države radi toga da bi svaki organ društva, imajući Deklaraciju stalno na umu, težili da učenjem i odgojem doprinesu poštivanju ovih prava i sloboda i da bi progresivnim nacionalnim i međunarodnim mjerama osigurali njihovo opće i djelotvorno priznavanje i održavanje, kako među narodima samih Država Članica, tako i među narodima onih područja koja su pod njihovom ingerencijom.

- Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena - CEDAW (1979)

Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama, usvojena je na Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda 18.12.1979. godine, kao prvi sveobuhvatni međunarodno priznati dokument o pravima žena. Konvencija je stupila na snagu kao međunarodni ugovor, 03.09.1981. godine. Konvencija poziva države potpisnice da poduzmu odgovarajuće mjere za eliminaciju diskriminacije nad ženama od pojedinaca, institucija ili poduzeća, kako na socijalnom, kulturnom, ekonomskom, političkom i građanskom tako i na bilo kojem drugom polju života, te naglašava principe koje država mora garantirati u uživanju ljudskih prava i osnovnih sloboda, te u osiguranju jednakih mogućnosti za žene u napredovanju na svim poljima. Da bi država potpisnica osigurala principe jednakosti i ukinula diskriminaciju nad ženama, potrebno je da poduzme mjere koje uključuju:

- inkorporaciju principa jednakosti žena i muškaraca u svoje državne ustave;
- poduzimanje adekvatnih mjera u zakonodavstvu, kao i drugih mjera, kako bi se osiguralo i praktično ostvarenje ovih principa;
- uspostavu kompetentnih tijela i drugih institucija za efektanu zaštitu od diskriminacije;
- promjenu zakona, pravila i običaja iz prakse koji dovode do diskriminacije nad ženama.

*Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine, te da se primjenjuje direktno i ima prioritet nad domaćim zakonima.*³

- Konvencija o pravima djeteta (1989)

Konvencija o pravima djeteta je međunarodni dokument, usvojen na Glavnoj skupštini Ujedinjenih naroda 20.11.1989. godine, a sadrži univerzalne standarde koje država stranka Konvencije mora osigurati svakom djetetu. To je prvi dokument u kojemu se djetetu pristupa kao subjektu s pravima, a ne samo kao osobi koja treba posebnu zaštitu. Konvencija o pravima djeteta je pravni akt koji ima snagu zakona i obvezuje države-potpisnice na pridržavanje njezinih odredaba te uključuje pravo nadziranja primjene u državama koje su ju prihvatile i ratificirale. Bosna i Hercegovina je ratificirala Konvenciju o pravima djeteta u 1993. godine. *Konvencija o pravima djeteta je također sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine, te da se primjenjuje direktno i ima prioritet nad domaćim zakonima.*¹

- Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i porodičnog nasilja (CAHVIO) ili Istanbulska Konvencija (2011)

Jedan od najznačajnijih međunarodnih ugovora u oblasti nasilja u porodici kojem je Bosna i Hercegovina pristupila je Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija, Konvencija). Konvenciju je usvojio Komitet ministara Vijeća Evrope 07.04.2011. godine kao prvi pravno obavezujući dokument iz ove oblasti usvojen na nivou ove organizacije, a stupila je nasnagu 01.08.2014. godine. U Konvenciji se navodi da je njena svrha, između ostalog, zaštita žena od svih oblika nasilja i prevencija, kažnjavanje i eliminacijanasilja nad ženama i nasilja u porodici (član 1, stav 1²). U članu 2. navodi se da se Konvencija odnosi na sve oblike nasilja nad ženama, uključujući i nasilje u porodici, koje žene pogađa nesrazmjerno u odnosu na muškarce (stav 1³), a države članice se podstiču da Konvenciju primjenjuju i na sve žrtve nasilja u porodici (stav 2⁴).

Bosna i Hercegovina je ratifikovala Konvenciju o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici – Istanbulsku konvenciju 07.11.2013. godine, kao šesta država članica Vijeća Evrope koja je ratifikovala ovaj pravni instrument. Tekst Istanbulske konvencije objavljen je u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine – Međunarodni ugovori“, broj 19/13.⁵

1.3. Definicije nasilja – međunarodni i domaći pravni okvir

Imajući na umu da su termini i definicije nasilja nad ženama, rodno zasnovanog nasilja, nasilja u porodici prije svega prepoznati i definisani u međunarodnim dokumentima, a zatim su na inicijative ženskih nevladinih organizacija u Bosni i Hercegovini ti dokumenti ratificirani od strane države Bosne i Hercegovine, a na osnovu kojih je domaća legislativa prepoznala termine i definicije i u svojim zakonima, ponekada zbog neusaglašenih prevoda dolazi do terminoloških odstupanja. Ovdje se prije svega odnosi na termine „rodno zasnovano nasilje“ ili „nasilje na osnovu spola“, koji u izvornim dokumentima koji su pisani na engleskom jeziku imaju isti termin a to je „gender based violence“. Specifično u prevodima se najčeće javlja dilema u vezi engleske riječi „gender“ koja se u B/H/S jezicima može dvojako prevesti i kao „rod“ i kao „spol“. Međutim, mnogo je češća i zastupljenija upotreba „rod“ odnosno „rodno“, o čemu govore i prevodi Zakona o ravnopravnosti spolova BiH na engleski jezik gdje se u Članu 6. Zakona na više mjesta upotrebljava termin „Violence on grounds of gender“, a na jednom mjestu „Violence on grounds of sex“, dok se u prevodu Gender akcionog plana 2015-2017 na engleski jezik za termin „nasilje na osnovu spola“ upotrebljava „gender based violence“.

Ispod navodimo definicije nasilja nad ženama, rodno zasnovanog nasilja/nasilja na osnovu spola i nasilja u porodici koje su navedene kako u međunarodnim dokumentima tako i u Zakonima Federacije Bosne i Hercegovine.

Deklaracija o uklanjanju nasilja nad ženama usvojena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 20. prosinca 1993. godine, Rezolucija 48/104, u članovima 1 i 2 definiše „nasilje nad ženama“:

Članak 1. U ovoj Deklaraciji terminom «nasilje nad ženama» označava se bilo koji čin nasilja zasnovanog na spolnoj/rodnoj osnovi koje rezultira, ili može rezultirati, fizičkom, spolnom ili psihološkom povredom ili patnjom žene, uključujući i prijetnje takvim djelima, prisilu ili svojevrijedno oduzimanje slobode, bilo u javnom ili privatnom životu.

Članak 2. Pojam nasilja nad ženama obuhvaća, ali nije ograničen na sljedeće:

- a) fizičko, spolno i psihološko nasilje koje se događa u obitelji, uključujući udaranje, spolno zlostavljanje ženske djece, nasilje povezano s institucijom miraza, bračno silovanje, osakaćivanje ženskih genitalija i ostale tradicionalne postupke štetne za žene, izvanbračno nasilje i nasilje vezano uz eksploataciju;*
- b) fizičko, spolno i psihološko nasilje koje se odvija u društvenoj zajednici, uključujući silovanje, spolno zlostavljanje, spolno uznemiravanje i zastrašivanje na poslu, u obrazovnim ustanovama i drugdje, trgovanje ženama i prisilna prostitucija;*
- c) fizičko, spolno i psihološko nasilje počinjeno ili tolerirano od strane osoba u državnoj upravi, bez obzira na mjesto gdje se događa.*

Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (“Službeni glasnik BiH” broj 15/13), u članu 3. Definiše „nasilje nad ženama“, „nasilje u porodici“, „rod“ i „rodno zasnovano nasilje nad ženama“

Član 3. Definicije

U svrhu ove konvencije:

- a) „nasilje nad ženama“ označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode do, odnosno mogu da dovedu do, fizičke, seksualne, psihičke odnosno ekonomske povrede odnosno patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu odnosno arbitrarno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu;*
- b) „nasilje u porodici“ označava svako djelo fizičkog, seksualnog, psihičkog odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dođe u porodici ili domaćinstvu odnosno između bivših odnosno sadašnjih supružnika odnosno partnera, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom;*
- c) „rod“ označava društveno određene uloge, ponašanja, aktivnosti i atribute koje dato društvo smatra prikladnim za žene i muškarce;*
- d) „rodno zasnovano nasilje nad ženama“ označava nasilje koje je usmjereno protiv žene zato što je žena, odnosno ono koje nesrazmjerno utiče na žene;*
- e) „žrtva“ označava svako fizičko lice koje je izloženo ophođenju opisanom pod tačkama a i b;*
- f) pojam „žena“ uključuje djevojke ispod 18 godina starosti.*

Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 32/10), Član 6, stav (2) i (3) definiše „nasilje po osnovu spola“

(2) Nasilje po osnovu spola je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputavaju osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.

- (3) *Nasilje po osnovu spola uključuje, ali se ne ograničava, na*
- a) nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;*
 - b) nasilje koje se dešava u široj zajednici;*
 - c) nasilje koje počinu ili toleriraju organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;*
 - d) nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.*

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine Federacije BiH“, broj 20/13), u članu 7. definiše „nasilje u porodici“

U smislu ovog zakona smatrat će se da postoji nasilje u porodici ukoliko postoje osnove sumnje da su učinjene radnje kojim član porodice nanosi fizičku, psihičku ili seksualnu bol ili patnju i/ili ekonomsku štetu, kao i prijetnje koje izazivaju strah od fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja i/ili ekonomske štete kod drugog člana porodice. Radnje nasilja u porodici ili prijetnje tim radnjama, u smislu stava 1. ovog člana, su:

- 1) svaka primjena fizičke sile na fizički ili psihički integritet člana porodice,*
- 2) svako postupanje jednog člana porodice koje može prouzrokovati ili izazvati opasnost da će prouzrokovati fizičku ili psihičku bol ili patnju,*
- 3) prouzrokovanje straha ili osobne ugroženosti ili povrede dostojanstva člana porodice ucjenom ili drugom prinudom,*
- 4) fizički napad člana porodice na drugog člana porodice, bez obzira na to da li je nastupila fizička povreda ili nije,*
- 5) verbalni napad, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrdnim imenima, te drugi načini grubog uznemiravanja člana porodice od drugog člana porodice,*
- 6) seksualno uznemiravanje,*
- 7) uhođenje i svi drugi slični oblici uznemiravanja drugog člana porodice,*
- 8) oštećenje ili uništenje zajedničke imovine ili imovine u posjedu,*
- 9) upotreba fizičkog nasilja ili prouzrokovanje straha sa ciljem oduzimanja prava na ekonomsku nezavisnost zabranom rada ili držanjem člana porodice u odnosu zavisnosti ili podređenosti,*
- 10) upotreba fizičkog i psihičkog nasilja prema djeci i zanemarivanje u njihovom odgoju,*
- 11) fizičko i psihičko nasilje prema starim, iznemoglim osobama i zanemarivanje u njihovom njegovanju i liječenju,*
- 12) nasilna izolacija ili ograničenje slobode kretanja člana porodice i*
- 13) propuštanje dužne pažnje i nepružanje pomoći i zaštite članu porodice i pored obaveze prema zakonu.*

2. Analiza stanja na području Zeničko-dobojskog kantona u odnosu na članove Istanbulske konvencije

Rezultati Studije o rasprostranjenosti i karakteristikama nasilja nad ženama u BiH¹ provedene na uzorku od 3.300 domaćinstava s područja BiH, ukazuju na to da je svaka četvrta žena u Bosni i Hercegovini žrtva je nasilja, a svaka deseta je to doživjela u posljednjih godinu dana.

Član 9. Nevladine organizacije i civilno društvo i član 20. Specijalizirane usluge podrške
Pitanje nasilja nad ženama u bosanskohercegovačkom društvu pokrenule su ženske nevladine

organizacije još prije 26 godina, kada u Bosni i Hercegovini nije postojao zakonski okvir koji je uopće tretirao ovo pitanje, te su upravo ženske nevladine organizacije koje su počele pružati sveobuhvatnu podršku, pomoć i zbrinjavanje za žrtve različitih oblika nasilja, razvile modele podrške i rada sa žrtvama shodno kontekstu i potrebama žrtava i uspostavile specijalizirane usluge podrške kao što su sigurne kuće, psihološka savjetovališta, pravna savjetovališta, SOS telefoni i sl.

Na području Zeničko – dobojskog kantona djeluje „Medica“ Zenica kao stručna nevladina organizacija koja još od 1993. godine aktivno radi i pruža sveobuhvatnu pomoć, podršku i zbrinjavanje ženama i djeci žrtvama ratnog, a potom i poratnog nasilja, uključujući žrtve ratnih silovanja i ostalih oblika ratne torture, te seksualnog nasilja u mirnodopskim uslovima; žrtve porodičnog nasilja, kao i žrtve trgovine ljudima, te kontinirano djeluje i radi na polju prevencije nasilja.

Na osnovu evidencija iz registra udruženja koji vodi Ministarstvo za pravosuđe i upravu ZDK, na području Zeničko-dobojskog kantona registrovano je više od 1500 udruženja, ali „Medica“ Zenica je jedina specijalizirana nevladina organizacija za područje ZDK koja, u skladu sa članovima 22., 23. i 24. Istanbulske konvencije, pruža specijalizirane usluge podrške za žrtve nasilja te specifično servise sigurne kuće i SOS telefona.

Obzirom da je „Medica“ Zenica najstarija ženska, stručna nevladina organizacija koja se specifično bavi pitanjem nasilja nad ženama i djecom, u okviru svog rada „Medica“ Zenica, u saradnji sa ministarstvima, institucijama, ustanovama i međunarodnim i domaćim organizacijama, nastoji da odgovori na potrebe žrtava/preživjelih nasilja i traume.

Član 7. Sveobuhvatne i koordinirane politike i član 8. Finansijska sredstva

Pored prevencije i direktne asistencije žrtvama nasilja u porodici i zajednici kroz različite servise „Medice“ Zenica namijenjene zaštiti i osnaživanju žrtava nasilja, „Medica“ Zenica radi i na uspostavljanju funkcionalnih referalnih mehanizama kako bi se u lokalnim zajednicama adekvatnije povezale i djelovale ustanove/institucije i organizacije, kao i razvile multidisciplinarni pristup u prevenciji, ali i direktnoj zaštiti i zbrinjavanju žrtava nasilja u porodici i zajednici. Zeničko–dobojski kanton, odnosno rad relevantnih aktera u području zaštite i prevencije traume i nasilja predstavljaju primjer dobre prakse u Bosni i Hercegovini ali i šire, jer su uspostavljeni funkcionalni referalni mehanizmi za pružanje adekvatne, brze i efikasne podrške i pomoći žrtvama/preživjelim traume i nasilja kroz potpisivanje Protokola o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici i zajednici na lokalnom i kantonalnom nivou, kao i kroz uspostavu prve u BiH, ali i na Balkanu, institucionalne mreže za podršku preživjelim i preživjelim/svjedocima u predmetima ratnih zločina, seksualnog nasilja i drugih krivičnih djela.¹ Referalni mehanizmi za žrtve nasilja u porodici i zajednici na području Općine Zenica² (u daljem tekstu Grad Zenica) i Zeničko–dobojski kanton, kao i institucionalna mreža za podršku preživjelim i svjedocima, uspostavljeni su na inicijativu „Medice“ Zenica, a uz partnerstvo, aktivan rad i doprinos relevantnih aktera u Gradu Zenica i Zeničko-dobojskom kantonu.

Naime, „Medica“ Zenica je 2010. godine inicirala potpisivanje Protokola o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici (u daljem tekstu Protokol). Protokol je prvo potpisan na nivou Grada Zenica³, a zatim i od strane Grada i 7 općina Zeničko-dobojskog kantona (Zenica, Visoko⁴, Kakanj, Olovo, Vareš, Maglaj, Usora, Doboj – Jug). Općine Žepče, Tešanj nisu potpisale Protokol uz usmena obrazloženja da ne primjećuju da je nasilje prisutno u njihovim općinama, a iako se pojavi da će iznaći mogućnost rješavanja tog problema. Općina Breza je naknadno 15.03.2018. godine potpisala spomenuti Protokol, ali još uvijek nije uspostavila Koordinaciono tijelo na nivou Općine Breza. Također i općina Zavidovići je potpisala Protokol 28.05.2019. godine i još uvijek nije uspostavila

Koordinaciono tijelo na nivou Općine.

U proteklom periodu, a u okviru različitih servisa „Medice“ Zenica klijenticama/tima iz navedenih općina koje nisu potpisale Protokol, su pružane usluge u Psihološkom i Pravnom savjetovalištu „Medice“ Zenica, putem SOS telefona, a u specifičnim situacijama pružene su usluge i u okviru Sigurne kuće, kao i ekonomskog osnaživanja. Međutim, važno je naglasiti da to što u 2 općine Zeničko – dobojskog kantona (Žepče i Tešanj) Protokol nije potpisan, a u 4 općine nije uspostavljeno koordinaciono tijelo (Žepče, Tešanj, Zavidovići i Breza) stvara proceduralne poteškoće u zbrinjavanju žrtava nasilja u porodici i zajednici, ali isto tako i ukazuje na nebrigu lokalnih zajednica u korištenju svih mogućnosti mehanizama zaštite i zbrinjavanja žrtava nasilja koji su prepoznati u međunarodnim i domaćim pravnim okvirima. Zatim konkretno ukazuje na ne ispunjavanje obaveza prema članu 39. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici FBiH (Službene novine Federacije BiH¹, broj 20/13)¹ kao i članova 7. , 8., 9, i 10. Konvencije o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici². Navedeno ukazuje i na diskriminaciju žrtava nasilja u porodici od strane samog sistema kroz neujednačen pristup mehanizmima zaštite u zavisnosti od toga u kojoj općini žrtve nasilja imaju prebivalište, te im se time uskraćuju pojedini oblici zaštite kao što je npr. zbrinjavanje u Sigurnu kuću kada za to žene i djeca imaju potrebu a što je u suprotnosti sa Poglavljem IV Zaštita i podrška Istanbulske Konvencije, konkretno članom 18. Stav 1 i 2 , član 22., Član 23³.

Član 10. Koordinaciono tijelo

Od 2010. godine, kada je potpisan Protokol na nivou Grada Zenica, na inicijativu „Medice“ Zenica formirano je Koordinaciono tijelo, kojeg čine gore navedeni akteri u polju zaštite i prevencije od nasilja u porodici i zajednici. Slijedeći primjer dobre prakse, po istoj metodologiji, „Medica“ Zenica je inicirala i uspostavljanje Koordinacionih tijela na nivou općina Zeničko – dobojskog kantona koje su ranije potpisale Protokol (Vareš, Kakanj, Usora, Doboj – Jug, Maglaj, Olovo) i Grad Visoko. Također, „Medica“ Zenica je u saradnji sa Ministarstvom za rad, socijalnu politiku i izbjeglice (u daljem tekstu: *Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice*), a na osnovu člana 38. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine koji je donesen 13.03.2013. godine („Službene novine Federacije BiH“, broj 20/13), inicirala uspostavljanje Koordinacionog tijela na nivou Zeničko-dobojskog kantona. Prvo Koordinaciono tijelo na nivou Kantona je uspostavljeno Rješenjem Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj:02-34-18039/13 od 21.08.2013. godine, koje je izradilo prvi dvogodišnji **Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko-dobojskog kantona** za period 2016-2017. Po isteku mandata prvog Koordinacionog tijela Rješenjem Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-34-11647/17 od 15.08.2017. godine, imenovala Koordinaciono tijelo koje zaduženo za izradu novog dvogodišnjeg Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici, te koordinaciju primjene istog.

Kroz daljne aktivnosti ovog Koordinacionog tijela sačinjen je Izvještaj o provedbi Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko – dobojskog kantona 2016-2017, koji je prihvaćen Zaključkom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-35-4716/18 od 19.03.2018. godine. Također je inicirana izmjena Upustva o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu, na način da i osoba koja je žrtva porodičnog nasilja i nasilja u zajednici u određenim situacijama može ostvariti zdravstveno osiguranje. Prema donešenom Upustvu o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj:1/19) žrtva nasilja može ostvariti ovo pravo ukoliko je nasilje prijavljeno,

priložena prateća medicinska i druga relevantna dokumentaciju o nasilju zbog čega je žrtvi neophodna zdravstvena usluga ili smještaj u sigurnu kuću, na period do godinu dana ukoliko pravo na zdravstveno osiguranje ne može ostvariti po drugom osnovu.

Član 11. Prikupljanje podataka i istraživanje

Kada je u pitanju jedinstvena baza podataka o nasilju na području Bosne i Hercegovine ona ne postoji. U Zeničko – dobojskom kantonu se vodi i evidencija i jedinstvena baza podataka o poduzetim intervencijama u slučajevima nasilja u porodici i zajednici zahvaljujući uspostavljenim referalnim mehanizmima i koordinacijom u Zeničko – dobojskom kantonu, na području gradova i općina Zeničko – dobojskog kantona gdje su uspostavljena Koordinaciona tijela. Prema dostavljenim statističkim podacima od strane općinskih koordinacionih tijela na području Zeničko – dobojskog kantona pruženo je ukupno **3.782** intervencije.

Za Grad Zenica podaci se objedinjuju od 2011. godine. Prema statističkim podacima koje dostavljaju institucije/nevladine organizacije potpisnice Protokola, a koje objedinjuje „Medica“ Zenica, za period 2011. – 2017. na području Grada Zenica pruženo je ukupno **3.521** intervencija/asistencija.¹

Od 2014. godine, prikupljaju su podaci, odnosno, vodi se evidencija o zbrinjavanju žrtava nasilja u porodici i zajednici u **Sigurnoj kući** i jedinstvena baza podataka o pruženim intervencijama u slučajevima nasilja u porodici i zajednici i za ostale gradove i općine Zeničko-dobojskog kantona.

Objedinjeni podaci ukazuju na to da su žene i djeca najčešće žrtve nasilja, dok su počinitelji bračni ili vanbračni partneri. Također, u manjem slučajeva zabilježeno je nasilje i nad muškarcima, te nasilje nad roditeljima od strane djece. Kada je u pitanju oblik nasilja u najvećem broju slučajeva prijavljivani su kombinovani oblici nasilja, a nasilje je u većem broju prijavljenih slučajeva ponovljeno.

Kada su u pitanju predložene i izrečene zaštitne mjere, nakon usvajanja Zakona o zaštiti od nasilja u porodici FBiH iz 2013. godine, primjetan je porast predloženih ali i izrečenih zaštitnih mjera prema podacima koji su dostavljeni. U periodu 2011-2017. godine prema tim dostavljenim podacima Medici Zenica od strane koordinacionih tijela dobijene su sljedeće informacije o predloženim i izrečenim zaštitnim mjerama kako slijedi:

Najčešće predlagane i izricane zaštitne mjere su: mjera udaljenje iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora i zabrana vraćanja u stan, kuću ili neki drugi stambeni prostor, te zaštitne mjere zabrana približavanja žrtvi nasilja i mjera zabrana uznemiravanja i uhođenja osobe izložene nasilju.

Kada je u pitanju zbrinjavanje žrtava nasilja u porodici i zajednici u **Sigurnoj kući Medica Zenica**, u periodu 2011. - 2017. smješteno je ukupno **337** osoba sa područja Zeničko – dobojskog kantona (169 žena i 168 djece). Najveći broj žrtava nasilja smješten je sa područja **Grada Zenica** – 206, zatim sa područja **Grada Visoko** 52 osobe, sa područja općine **Kakanj** 41 osoba, sa područja općine **Vareš** 14 osoba, sa područja općine **Zavidovići** 8 osoba, iz **Olova** 6 osoba, iz **Doboj** – **Juga** 5 osoba, iz **Žepča** 4 osobe i iz **Usore** 1 osoba. Iako općina **Zavidovići**, općina **Žepče** i općina **Tešanj** nisu potpisale Protokol do kraja 2018. godine, u Sigurnu kuću Medica Zenica je tokom ovog perioda u specifičnim situacijama smješteno sa područja općine Zavidovići 8 osoba a sa područja općine Žepče 4 osobe, čime se nastojao proširiti model podrške na ove općine i zastupati najbolji interes klijentica/ta. Psihološkom savjetovaštvu Medica Zenica u periodu 2011- 2017. se obratilo ukupno **1693** osobe sa područja Zeničko – dobojskog kantona. Najveći broj osoba se obratilo sa područja grada **Zenica** – 1.338 osoba, sa područja Općine **Zavidovići** 104 osobe, iz **Visokog** 53 osobe, iz **Žepča** 69 osobe, iz **Kaknja** 36 osoba, iz **Vareša** 39 osoba, iz **Maglaja** 42 osobe, **Olova** 4 osobe, **Breza** 5 osoba, iz **Tešnja** 2 osobe i 1 osoba iz općine **Doboj Jug**.

Kroz planirane aktivnosti dvogodišnjeg Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici i zajednici Zeničko – dobojskog kantona za period juli 2019 – juli 2021. godine (u daljem tekstu: Program mjera) i dalje se nastoje pratiti statistički pokazatelji o poduzetim intervencijama koji će se koristiti u cilju prevencije nasilja u porodici i zajednici, te praćenja potrebe lokalnih zajednica u pružanju adekvatnog odgovora u slučajevima nasilja u porodici i zajednici. Važno je napomenuti da rad Koordinacionih tijela podrazumijeva sveobuhvatan rad nadležnih institucija i organizacija u praćenju potreba žrtava nasilja u porodici a što direktno doprinosi sistemskom pristupu rješavanja problema nasilja u porodici, prevenciji i sagledavanju njegovih uzroka a sve u cilju adekvatne zaštite žrtava nasilja te jednake dostupnosti zaštiti bez obzira na kojem području žrtve nasilja žive.

Član 57 – Pravna pomoć

Kantonalni zavod za pravnu pomoć Zeničko-dobojskog kantona, a prema Kantonalnom zakonu o pružanju besplatne pravne pomoći Zeničko-dobojskog kantona (Sl. Novine Zeničko-dobojskog kantona broj 1/14) pruža pravnu pomoć osim drugih lica, prema njihovom statusu, i licima koje su žrtve nasilja u porodici i nasilja u zajednici, kao i licima koje su bile žrtve silovanja tokom ratnih dešavanja na području BiH. U okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja pravni zastupnici ovog Zavoda mogu pomenutim osobama davati pravne savjete kako bi se zaštitila njihova prava i interesi kod rješavanja određenog pravnog pitanja, kao i sastavljati im odgovarajuće pravne podneske, te navedena lica zastupati pred nadležnim sudovima. Zavod zbog nedostatka sredstava nema kapacitet da pruža stručnu psihološku niti materijalnu podršku. Međutim, obzirom da je ovaj Zavod član Mreže za podršku žrtvama/svjedocima u predmetima ratnih zločina, seksualnog nasilja, nasilničkog ponašanja i drugih krivičnih djela na području Zeničko-dobojskog kantona. Zavod stranke upućuje u Centar za mentalnu rehabilitaciju Doma zdravlja Zenica i „Medicu“ Zenica radi stručne psihološke podrške, a u Centar za socijalni rad Zenica radi materijalne podrške, iz čega proizilazi da ovaj Zavod ima odličnu saradnju sa navedenim institucijama, kao i sa Centrom za ženska prava u Zenici. Što se tiče zahtjeva vezanih za žene, kao i za muškarce, a koji pripadaju ugroženim grupama, kao i pritužbi na spolno i rodno zasnovanu diskriminaciju u ovom Zavodu nije bilo pritužbi po tom osnovu. Napomene radi, na kraju se želi istaći da ovaj Zavod nije zabilježio ni jedan zahtjev ili bilo koji predmet vezan za trgovinu ljudskim bićima i iskorištavanje prostitucije, ali podržavamo nadležne pravosudne institucije da intenzivnije rade na procesuiranju ovih krivičnih djela, te izražavamo spremnost da se Zavod aktivno uključuje u te aktivnosti.

3. Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za period juli 2019. – juli 2021. godine

1. INTEGRIRANJE POLITIKA I PRILUPLJANJE PODATAKA: Program mjera kantonalnih i općinskih organa sa ciljem preventivnog djelovanja, suzbijanja svih oblika nasilja u porodici i zajednici i zaštite žrtava nasilja						
Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Napomena
1. Integriranje principa rodno odgovornog budžetiranja u Budžet Vlade Zeničko-dobojskog kantona, gradova i općina Zeničko-dobojskog kantona, provođenje integriranih politika, mjera i programa za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja ¹	Mjera 1. Osigurati finansijska sredstva iz Buždeta Vlade Zeničko-dobojskog kantona, gradova i općina Zeničko-dobojskog kantona, za implementaciju Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodicu kroz uvođenje posebne budžetske linije u Budžeta (vidjeti fn. 25 član 8) Mjera 2: Uvođenjem posebne budžetske linije u Budžet Zeničko-dobojskog kantona, budžete gradova i općina Zeničko-dobojskog kantona, osigurati redovna finansijska sredstva za specijalizirane usluge žrtvama nasilja kroz zbrinjavanje žrtava nasilja u sigurnu kuću „Medica“ Zenica².	- Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, gradovi i općine Zeničko-dobojskog kantona,	- Uvedene 2 posebne budžetske linije za implementaciju Programa mjera za prevenciju, zaštitu protiv nasilja u porodici i za zbrinjavanje žrtava nasilja u sigurnu kuću „Medica“ Zenica	Kanton, gradovi i općine	2019-2021.	
2. Formiranje koordinacionih tijela u općinama Zeničko-dobojskog kantona u kojima do sada nisu formirana ista (Žepče, Zavidovići, Breza i Tešanj) ³ .	Mjera 1. Informisanje općina o aktivnostima proširenja koordinacionih tijela 1.1 Uputiti dopis općinama i centrima za socijalni rad te ih informisati da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice i Medica Zenica provode aktivnosti u cilju proširenja uspostavljenog referalnog mehanizma na području Zeničko-dobojskog kantona sa formiranjem koordinacionih tijela u općinama gdje do sada nisu uspostavljena kao i o Programu mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici⁴	- Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice - Medica Zenica - Općine: Žepče, Zavidovići, Breza i Tešanj	- Informacija za Gradove, općine i centre za socijalni rad	Kanton Gradovi i općine Medica Zenica	2019-2021.	

	<u>Mjera 2. Organizovanje jednodnevne edukacije sa predstavnicima 2 općine koje nisu potpisale Protokol</u> 2.1. Medica Zenica u saradnji sa Ministarstvom za rad, socijalnu politiku i izbjeglice organizovati jednodnevni sastanak sa predstavnicima relevantnih aktera iz Žepča i Tešnja koje nisu potpisale Protokol o međusobnoj saradnji na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici¹.	- Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice - Medica Zenica - Općine: Žepče i Tešanj	- Održana 1 jednodnevna edukacija - Predstavljen Protokol o međusobnoj saradnji - Predstavljen Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici - Predstavljen Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH - Predstavljena Istanbulska konvencija	Kanton Gradovi i općine Medica Zenica-3.000,00 KM	2019-2021.	Sastancima prisustvo po 2 osobe iz jedne institucije

	<u>Mjera 3.</u> Lobiranje za zakonsko kvalifikovanje i sankcionisanje djela nasilja, sa akcentom na nasilje u porodici, a koje se čine upotrebom modernih tehnologija i uređaja kroz provođenje pilot programa konsultativnih sastanaka u svih 10 općina Zeničko-dobojskog kantona i 2 grada. Konsultativni sastanci sa učešćem predstavnika/ca MUP, sudova, centara za socijalni rad, zdravstvenih radnika/ca, zaposlenika/ca u obrazovnim institucijama, medijima, NVO	- Centar za pravnu pomoć ženama Zenica	- Održano 6 konsultativnih sastanaka - Predstavljeno istraživanje o učestalosti nasilja koje se čini upotrebom informaciono-komunikacionih tehnologija i - Kreiran i predstavljen Nacrt Prijedloga Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i Krivičnog zakona FBiH	Centar ženskih prava - 11.500,00 KM	2019-2021	Predstavnici/e MUP sudova, centara za socijalni rad, zdravstveni radnici/ce, zaposlenici u obrazovnim institucijama, medijima, NVO
--	---	---	---	--	------------------	---

3. Revidiranje postojećeg Protokola o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici Zeničko-dobojskog kantona u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici FBiH, postojećim podzakonskim aktima i standardima Istanbulske konvencije¹	<u>Mjera 1.</u> Prilagođavanje teksta postojećeg Protokola shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici FBiH kao i drugim relevantnim zakonim i podzakonskim aktima i standardima Istanbulske konvencije. <u>Mjera 2.</u> Prezentacija revidiranog protokola dosadašnjim potpisnicima Protokola kako bi dali svoje primjedbe i komentare <u>Mjera 3.</u> Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice predlaže revidirani Protokol Vladi Zeničko-dobojskog kantona radi davanja saglasnosti za potpisivanja Protokola od strane nadležnih ministarstava <u>Mjera 4.</u> Potpisivanje Protokola o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici od strane 5 ministarstava, općina i gradova <u>Mjera 5.</u> Kvartalni sastanci koordinacionih tijela na nivou općina	- Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice - Medica Zenica - Članovi već uspostavljenih koordinacionih tijela na nivou Zeničko-dobojskog kantona	- Protokol potpisan od strane 5 resornih ministarstva, općina i gradova	Kanton - Gradovi i općine Medica Zenica – 4.000,00 KM	2019-2021.	U potpisivanje protokola uključiti sljedeća ministarstva: Ministarstvo za rad socijalnu politiku i izbjeglice Ministarstvo unutrašnjih poslova Ministarstvo zdravstva Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ; Ministarstvo za pravosuđe i upravu
---	--	---	--	---	-------------------	---

4. Multisektoralni odgovor na rodno zasnovano nasilje	<u>Mjera 1. Informativno-konsultativni proces</u> sa predstavnicima/cama policije, pravosuđa, centara za socijalni rad, centara za mentalno zdravlje, obrazovnim i zdravstvenim institucijama <u>Mjera 2 Konsultativni proces</u> sa predstavnicima/cama institucija obrazovanja <u>Mjera 3. Izrada zagovaračkih dokumenata i Lobiranje</u> a) Sastanci Multisektoralne ekspertne radne grupe u svrhu razmjene iskustava i praksi za poboljšanje položaja žena djece žrtava nasilja, kroz prijedloge za izmjenu relevantnih zakona, politika, institucionalnih mehanizama i procedura u oblastima: <u>Mjera 4. Regionalna konferencija</u> - razmjena dobrih praksi nastalih stvaranjem novih praktičnih mehanizama za doprinos boljeg položaja žrtve nasilja u svim fazama institucionalne i vaninstitucionalne zaštite	- Centar ženskih prava	- Kontinuirana saradnja i partnerski odnos sa institucijama sistema u lancu zaštite od nasilja u cilju hitnog i zajednički rad na stvaranju efikasnog i učinkovitog rada na zaštiti prava i dostojanstva žene i djeteta ako je neki od oblika zlostavljanja već nastupio - Kreiran i implementiran program mjera usmjeren na prevenciju i suzbijanje vršnjačkog, posebno seksualiziranog nasilja među djecom, uključujući IKT nasilje - Pokrenute inicijative za izmjenu i dopunu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i Krivičnog zakona FBiH, a vezano za sankcionisanje IKT nasilja, zaštitu djece koja prisustvuju situacijama nasilja u porodici, mjere zaštite i nadzora - Regionalna Konferencija „Osoba od povjerenja u sistemu zaštite žena žrtava nasilja“	Centar ženskih prava - 60.000 KM	2019-2020.	
--	---	-------------------------------	--	---	-------------------	--

5. Provedba Protokola o postupanju u slučajevima nasilja u svim osnovnim i srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona	<u>Mjera 1.</u> Stručno usavršavanje pedagoških radnika o primjeni Protokola o postupanju u slučajevima nasilja; <u>Mjera 2.</u> Praćenje primjene Protokola o postupanju u slučajevima nasilja;	- Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport; - Pedagoški zavod Zenica - Osnovne i srednje škole na području Zeničko-dobojskog kantona	- Evidencija o poduzetim mjerama u svim slučajevima nasilja u osnovnim i srednjim školama (dokumentacija na nivou škole)	Budžet Zeničko-dobojskog kantona	Kontinuirano	
---	--	--	--	----------------------------------	--------------	--

2. INTEGRIRANJE POLITIKA I PRIKUPLJANJE PODATAKA: Monitoring i evaluacija provedbe Programa mjera i rada Koordinacionih tijela
Unapređivanje koordinacije i saradnje među akterima shodno nadležnostima u cilju zaštite ali i prevencije nasilja

Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Napomena
1. Redovni sastanci u cilju razmjene iskustava i praćenja rada koordinacionih tijela na lokalnom nivou ¹	<u>Mjera 1.</u> Sastanci koordinacionih tijela u cilju razmjene iskustava iz prakse (vidjeti fn. 31) 1.1 Godišnji dvodnevni sastanak predstavnika koordinacionih tijela svih općina potpisnika protokola o funkcionisanju koordinacionih tijela 1.2 Kvartalni sastanci koordinacionih tijela na nivou općina i gradova	- Medica Zenica - Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice - Uspostavljena koordinaciona tijela na općinskim nivoima	- Održani sastanci	Kanton – Medica Zenica – 20.000,00 KM	2019- 2021.	

2. Izvještavanje o poduzetim intervencijama prema žrtvama nasilja, vođenje i ažuriranje statističkih podataka o žrtvama nasilja i počiniteljima nasilja. ¹	<i>Mjera 2. Izvještavanje o poduzetim intervencijama u slučajevima nasilja u porodici u skladu sa članom 11. Istanbulske konvencije</i> 2.1 Šestomjesečno izvještavanje na nivou općina 2.2 Godišnje izvještavanje na nivou općina 2.3. Unaprjeđivanje i izrada baze podataka na nivou općina i na nivou kantona 2.4 Dostavljanje godišnjih izvještaja prema Vladi Zeničko-dobojskog kantona 2.5 Dostavljanje godišnjih izvještaja prema Federalnom ministarstvu za rad i socijalnu politiku 2.6 Dostavljanje godišnjih izvještaja Gender centru FBiH	- Medica Zenica - Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice - Uspostavljena koordinaciona tijela na općinskim nivoima	- Šestomjesečni i godišnji izvještaji o stanju po pitanju nasilja u porodici na lokalnom i kantonalnom nivou	Koordinaciona tijela Medica Zenica	Kontinuirano 2019-2021	
3. Kontinuirano i standardizirano praćenje provedbe Progama mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici	<i>Mjera 1:</i> U skladu sa mandatom Koordinacionog tijela, sve nevladine organizacije i institucije koje apliciraju i implementiraju aktivnosti i projekte u okviru Programa mjera za prevenciju, obavezne su da informišu kantonalno Koordinaciono tijelo o planiranim aktivnostima. <i>Mjera 2:</i> Izraditi minimalne standarde za provedbu edukaciju u oblasti prevencije nasilja, traume i zaštite ljudskih prava.	- Kantonalno koordinaciono tijelo	- Broj preporuka koordinacionog tijela - Minimum standarda	Institucije, ustanove i organizacije na nivou Kantona i lokalnih zajednica	Kontinuirano	
3. PREVENCIJA: Podizanje svijesti						
Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Načelo
1. Obilježavanje značajnih datuma vezano za zaštitu ljudskih prava ²	<i>Mjera 1.</i> Obilježavanje značajnih međunarodnih dana Međunarodnog dana žena - 08.03. <i>Mjera 2.</i> Obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv seksualnog nasilja u ratu – 19. juni <i>Mjera 3.</i> Obilježavanje Međunarodnog dana žrtava torture – 26. juni	- Koordinaciona tijela na lokalnom nivou, NVO, Ministarstva Medica Zenica	- Ulične akcije - Tribine - Kampanje - Medijski istupi - Promotivni materijali	Kanton - Gradovi i općine Medica Zenica – 30.000,00 KM	2019- 2021.	

	<u>Mjera 4.</u> Obilježavanje Dječije nedjelje – prva nedjelja u oktobru <u>Mjera 5.</u> Obilježavanje Evropskog dana borbe protiv trgovine ljudima – 18. oktobar <u>Mjera 6.</u> Obilježavanje 16 dana aktivizma – 25. novembar do 10. decembar <u>Mjera 7.</u> Obilježavanje Dana sjećanja na stradanje žena u ratu u BiH (09.12.) <u>Mjera 8.</u> Obilježavanje Međunarodnog dana ljudskih prava – 10. Decembar	- Centar ženskih prava	- Ulične akcije, - Mirne šetnje; - Performansi, - Tribine - Online kampanja	Centar ženskih prava 10.000,00 KM		
2. Podizanje svijesti opće populacije i profesionalaca o nasilju u porodici i zajednici na lokalnom nivou ¹	<u>Mjera 1.</u> Koordinacija tijela na nivou općina uz obilježavanje značajnih datuma provode i aktivnosti edukacije opće populacije i profesionalaca o trendovima nasilja u porodici i zajednici, (vidjeti fn. 34)	- Koordinaciona tijela na nivou općina	- Održane edukacije	Koordinaciona tijela -	Kontinuirano 2019- 2021.	
	<u>Mjera 2.</u> Kontinuirano provođenje edukacije o trendovima nasilja u porodici i zajednici u sklopu ekonomskog i psihosocijalnog osnaživanja koje realizuje Medica Zenica u ruralnim sredinama i Edukativnom centru ²	- Medica Zenica	- Broj žena i djevojaka ekonomski i psihološki osnaženih - Broj edukacija	Medica Zenica - 300.000,00 KM Gradovi i općine -Zavod za zapošljavanje	Kontinuirano 2019- 2021.	
3. Inovativni programi prevencije rodno zasnovanog nasilja uz povećanu participaciju muškaraca ³	<u>Mjera 1:</u> Organiziranje „peer to peer“ vršnjačkih radionica za žene i muškarce u ruralnim sredinama (vidjeti fn. 33, članovi 12. i 13.)	- Medica Zenica	- Broj održanih „peer to peer vršnjačkih radionica“ - Broj žena i muškaraca	Medica Zenica - 10.000,00 KM	2019- 2021.	
4. Programi prevencije nasilja i podizanja svijesti djece o nasilju, mehanizmima zaštite od nasilja (vidjeti fn. 36)	<u>Mjera 1:</u> Kontinuiran odgojno-obrazovni rad i preventivni rad s djecom žrtvama nasilja ili u visokom riziku od nasilja kroz Dječiji dnevni centar Medice Zenica (vidjeti fn. 34 - član 18. i 36)	- Medica Zenica	- Broj djece korisnika Dječijeg dnevnog centra - Broj edukativno-	Medica Zenica Grad Zenica	2019- 2021.	

			suportivnih radionica			
5. Program radionica pravnog opismenjavanja za žene i djevojke	<u>Mjera 1.</u> Kontinuirano provođenje radionica na području svih MZ u Gradu Zenica, Visoko i 10 općina Zeničko-dobojskog kantona	- Centar ženskih prava - Sekretari MZ	- Učesnice stekle osnovna znanja o pravima i zaštiti od nasilja	Centar ženskih prava - 2.500,00 KM	2019-2021	
6. Program radionica na temu prevencije međuvršnjačkog nasilja u školama ¹ .	<u>Mjera 1.:</u> Organizovanje radionica i edukacija sa osnovnim i srednjim školama za učenike, nastavno osoblje i roditelje u cilju prevencije rodno zasnovanog nasilja, (vidjeti fn. 36)	- Pedagoški zavod - Osnovne i srednje škole - Medica Zenica - Centar ženskih prava	- Održane radionice - Mladi učesnici/ce radionica upoznati sa opasnostima i posljedicama nasilničkog ponašanja; nasilja u adolescentskim vezama; seksualiziranog nasilja; IKT nasilja; nasilja u adolescentskim vezama; kao i mjerama prevencije i	Medica Zenica - 20.000,00 KM Centar ženskih prava - 4.000,00 KM	2019- 2021.	Sv ak sti ob u u sar sa sa pre vn šk uz sag ost Pe šk zav

			moćim mehanizmima zaštite			
7. Senzibiliziranje medija o problemu nasilja u porodici i zajednici¹	<u>Mjera 1.</u> Uključivanje udruženja novinara u koordinaciono tijelo (<i>vidjeti fn. 37 član 17</i>) <u>Mjera 2.</u> Uključivanje medija u obilježavanje značajnih datuma (<i>vidjeti fn. 37 član 17</i>) <u>Mjera 3.</u> Uključivanje medija u praćenje svih aktivnosti koje realizuje koordinaciono tijelo (<i>vidjeti fn. 37 član 17</i>) <u>Mjera 4.</u> Uključivanje medija u godišnje izvještavanje o uključenosti medija u izvještavanje o nasilju u porodici i zajednici i aktivnosti rada koordinacionih tijela²	- Mediji - Koordinaciona tijela	- Prilozi o realizovanim aktivnostima i mjerama kroz emisije o nasilju u porodici i zajednici i radu koordinacionih tijela	Kanton - Gradovi i općine Mediji Medica - 2.000,00 KM	2019- 2021.	
8. Monitoring rada pravosuđa sa područja FBiH, sa posebnim osvrtom na Zeničko-	<u>Mjera 1.</u> Provođenje monitoringa suđenja za krivične postupke u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja na Kantonalnom sudu i općinskim sudovima u Zeničko-dobojskom kantonu	- Centar ženskih prava	- Statistika monitorisanih predmeta razvrstanih po	Centar ženskih prava - 60.000,00 KM	2019-2021	

dobojski kanton	<u>Mjera 2.</u> Analiza monitorisanih predmeta u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja <u>Mjera 3.</u> Promocija Izvještaja i analize krivičnih postupaka oblasti rodno zasnovanog nasilja <u>Mjera 4:</u> Okrugli stolovi na temu trendova u kršenju ženskih prava uočenih kroz direktan rad sa korisnicama i analizom predmeta		krivičnim djelima - Analiza monitorisanih predmeta sa aspekta materijalno-pravnih i procesno-pravnih - Štampanje Analitičkog izvještaja, sa zaključcima i preporukama za unaprijeđenje zaštite u krivičnim postupcima - Održani promotivni seminari za institucije pravosuđa i druge a ključne aktere u sistemu zaštite - Održane press konferencije za promociju nalaza monitoringa; date izjave za medije i			
-----------------	--	--	---	--	--	--

			realizovanja gostovanja na radiju i TV			
4. PREVENCIJA: Edukacija stručnjaka/kinja iz oblasti nasilja u porodici						
Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Način ocjene
1. Multidisciplinarn e i multisektorske edukacije stručnjaka/inja i razmjena iskustava o nasilju, trauma senzitivnom pristupu , trendovima nasilja, referalnim mehanizmima i radu sa počiniteljima nasilja ¹	<u>Mjera 1.</u> Godišnja dvodnevna edukacija za stručnjake/inje na kantonalnom nivou <u>Mjera 2.</u> Koordinaciona tijela provode najmanje dvije edukacije stručnjaka/inja na lokalnom nivou <u>Mjera 3.</u> Saradnja sa drugim nivoima i kantonima u cilju razmjene iskustava <u>Mjera 4.</u> Edukacija profesionalaca/ki o radu sa počiniteljima nasilja. <u>Mjera 5.</u> Edukacija zdravstvenih radnika o stres i trauma senzitivnom pristupu (<i>vidjeti fn. 39</i>) <u>Mjera 6.</u> Edukacija nastavnog osoblja o rodno zasnovanom nasilju i mehanizmima zaštite od nasilja u porodici i zajednici (<i>vidjeti fn. 39</i>) <u>Mjera 7.</u> Intenzivni 4-mjesečni edukativni program za pripadnike MUP-a ZDK <u>Mjera 8.</u> Program Treninga za trenere policijskih službenika <u>Mjera 9.</u> Seminar senzibilizacije za sudije i tužioce	- Medica Zenica - Kordinaciono tijelo na lokalnom nivou - Centri za socijalni rad - Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport - Pedagoški zavod - Centri za mentalnu rehabilitaciju na području Zeničko-dobojskog kantona - Centar ženskih prava	- Održane edukacije Pripadnici MUP-a dobili dodatna znanja i koja utiču na usvajanje rodno osjetljivog pristupa u radu sa žrtvama seksualnog i rodno zasnovanog nasilja - Osposobljena grupa edukatora koji će kroz Odsjek za edukaciju	Kanton - Gradovi i općine Medica Zenica – 300.000,00 KM Centar ženskih prava - 90.000,00 KM	2019- 2021.	

			MUP-a ZDK imati priliku prenositi stečena znanja na svoje kolege i nove kadete - Sudije i tužioci osvijestili uticaj ličnih predrasuda i stereotipa na donošenje presuda u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja			
5. PREVENCIJA: Rad sa počiniteljima nasilja						
Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Napomena
1. Rad sa počiniteljima nasilja ¹	<u>Mjera 1.</u> Izrada modela za rad sa počiniocima nasilja <u>Mjera 2.</u> Savjetodavni i terapijski rad sa počiniteljima nasilja kroz individualni pristup, grupni, partnerski/porodični <u>Mjera 3.</u> Primjena zaštitnih mjera obaveznog liječenja od ovisnosti prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH	- Centar za socijalni rad, Centar za mentalnu rehabilitaciju, Medica Zenica, Zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti	- Broj počinitelja nasilja koji su prošli kroz tretman - Broj održanih sesija sa počiniteljima nasilja	Kanton Gradovi i općine Medica Zenica – 5.000,00 KM	2019- 2021.	

6. ZAŠTITA I PODRŠKA: Opće i specijalizirane usluge za žrtve nasilja						
Aktivnost	Mjere	Nosilac aktivnosti	Izlazni indikator	Finansijska sredstva	Vrijeme implementacije	Napomena
1. Omogućavanje pristupa specijaliziranim uslugama za žrtve nasilja kroz efikasno zbrinjavanje žrtava nasilja u Sigurnu kuću ¹	<u>Mjera 1.</u> Dosljedna primjena Protokola o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici i zajednici, <u>Mjera 2.</u> Praćenje i uvažavanje individualnih potreba žrtava nasilja <u>Mjera 3.</u> Adekvatna profesionalna i senzibilizirana podrška žrtvama nasilja u sigurnoj kući kroz različite segmente zbrinjavanja ² 1. <i>Logistička podrška</i> 2. <i>Medicinska podrška</i> 3. <i>Psihosocijalna podrška</i> 4. <i>Pravna podrška</i> 5. <i>Ekonomsko osnaživanje</i> 6. <i>Posredovanje sa institucijama</i>	- Nadležne institucije i NVO u radu sa žrtvama nasilja u porodici	- Broj zbrinutih žrtava nasilja u Sigurnoj kući	Kanton - 54.000 KM Federacija 10 Općina i 2 grada - Zeničko-dobojski kantona Medica Zenica - 400.000,00 KM Federacija	Kontinuirano 2019-2021.	
2. Razvijanje izlazne strategije za žrtve nasilja nakon izlaska iz sigurne kuće ³	<u>Mjera 1.</u> Praćenje kvaliteta života osoba koje su izašle iz sigurne kuće kako bi se preveniralo ponavljanje nasilja: 1.1. Podrška u iznalaženju samozapošljavanja i /ili zapošljavanja 1.2. Podrška u edukaciji djece 1.3. Podrška u uspostavljanju odnosa u porodici i zajednici	- Centar za socijalni rad, Centar za mentalnu rehabilitaciju, Zavod za zapošljavanje Nadležna ministarstva Medica Zenica	- Broj praćenih osoba i pružene podrške	Općine i gradovi Zenica i Visoko Kanton Zavod za zapošljavanje Privatni sektor	Kontinuirano 2019-2021.	
3. Omogućavanje pristupa specijaliziranim uslugama za žrtve	<u>Mjera 1:</u> Pružanje savjetodavne podrške i informacija žrtvama nasilja u porodici putem 24 sata aktivnog telefona 1265	- Medica Zenica	- Broj zaprimljenih poziva - Broj pruženih	Medica Zenica	Kontinuirano 2019-2021.	

nasilja kroz pružanje podrške i pomoći žrtvama nasilja na SOS telefonu ¹	<i>Mjera 2:</i> Pružanje savjetodavne podrške, kriznih intervencija i informacija za pšreživjele žrtve ratnog silovanja i seksualnog nasilja putem jedinstvenog telefona za područje cijele BiH – 080 02 23 34		intervencija			
4. Omogućavanje pristupa općim uslugama zaštite za žrtve nasilja kroz adekvantu psihološku podršku i pomoć ²	<i>Mjera 1:</i> Kontinuirano pružanje psihološke podrške i pomoći kroz individualni, grupni terapijski rad i savjetovanje za žrtve nasilja	- Medica Zenica Centri za mentalnu rehabilitaciju	- Broj žrtava nasilja koje su primile psihološku podršku i pomoć - Broj individualnih, grupnih terapijskih sesija i savjetovanja	Kanton Gradovi i općine Medica Zenica	Kontinuirano 2019-2021	
5. Omogućavanje pristupa općim uslugama zaštite za žrtve nasilja kroz adekvantu pravnu podršku i pomoć (vidjeti fn. 42 članovi 20 i 57)	<i>Mjera 1:</i> Besplatna pravna pomoć žrtvama nasilja - usmeno savjetovanje, pisanje pismenih podnesaka, posredovanje u administrativnim procedurama i zastupanje na sudu u oblasti: a) Porodičnog prava b) Prava iz socijalne i zdravstvene zaštite c) Radnog prava d) Diskriminacije e) Žalbe f) Tužbe <i>Mjera 2:</i> Kontinuiran rad terenskih kancelarija za besplatnu pravnu pomoć u zgradi uprave Grada Zenica i Centru za socijalni rad Zenica	- Kantonalni zavod za pravnu pomoć Zenica Medica Zenica Centar ženskih prava Zenica	- Broj pruženih pravnih usluga (usmeno savjetovanje, pismeni podnesci, posredovanje, zastupanje i dr.)	Kanton Medica Zenica Centar za ženskih prava -50.000,00 KM Gradovi i općine	Kontinuirano 2019-2021.	

4. Osiguranje finansiranja aktivnosti¹

Dvogodišnji Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici i zajednici za 2019-2021. godinu prepoznaje kombinovano finansiranje navedenih aktivnosti iz Programa i to iz budžeta lokalnih zajednica, budžeta kantona i putem projekata nevladinih organizacija, međunarodnih organizacija i fondacija. Nadležne institucije u okviru svog radnog vremena, nadležnosti i raspoloživih resursa će doprinijeti implementaciji dvogodišnjeg Programa mjera, kao i nevladine organizacije putem raspoloživih resursa, namicanjem sredstava i njihovih nadležnosti. Ovaj model i pristup u radu bi omogućio da se realizuju doneseni zakoni, iskoriste adekvatni kapaciteti te pruži brza i efikasna usluga žrtvama nasilja u porodici i zajednici kao i da se kontinuirano radi na prevenciji svih oblika nasilja.²

Nadležna ministarstva i lokalne zajednice bi shodno svojim nadležnostima kreirali adekvatnu politiku i poduzli sve mjere da na vrijeme planiraju sredstva kako bi žrtve nasilja dobile adekvatnu pomoć i podršku kao i da se kontinuirano radi na prevenciji žrtava nasilja u porodici i zajednici na lokalnom i kantonalnom nivou.

Članovi Kordinacionog tijela Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici Zeničko-dobojskog kantona:

1. Edin Arnaut, Ministarstvo za rad i socijalnu politiku	_____
2. Melih Karan, Ministarstvo pravosuđa i uprave	_____
3. Tajib Babić, Ministarstvo zdravstva	_____
4. Selvedin Delić, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport	_____
5. Lidija Mehičić, Ministarstvo unutrašnjih poslova	_____
6. Nadžija Talić, Kantonalni zavod za pravnu pomoć Zenica	_____
7. Aida Nezić, Centar ženskih prava Zenica	_____
8. Sabiha Husić, Udruženje „Medica“ Zenica	_____

4.30.0
386/17
Edin
1735/17
102
03-01
Na osnovu člana 16. stav (3) Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona-Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj 7/10) i člana 37. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine Federacije BiH“, broj: 20/13), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona na 106. sjednici održanoj dana 15.08.2017. godine, d o n o s i

RJEŠENJE

o imenovanju članova Koordinacionog tijela za provođenje dvogodišnjeg programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko-dobojskog kantona

I.

Imenuje se Koordinaciono tijelo za povodenje dvogodišnjeg programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko-dobojskog kantona, u sastavu:

1. Edin Arnaut - član, Lamiya Piljug - zamjenik, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice;
2. Melih Karan - član, Nijaz Duranović - zamjenik, Ministarstvo za pravosuđe i upravu;
3. Tajib Babić - član, Inela Kaknjo Šabanović - zamjenik, Ministarstvo zdravstva;
4. Selvedina Delić - član, Darija Kuhar - zamjenik, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport;
5. Lidija Mehić - član, Elvira Đulan-Dizdarević - zamjenik, Ministarstvo unutrašnjih poslova;
6. Nadžija Talić - član, Amra Babić - zamjenik, Kantonalni zavod za pravnu pomoć;
7. Aida Nezić - član, Amra Bećirović - zamjenik, Centar za pravnu pomoć ženama;
8. Sabiha Husić - član, Lejla Heremić - zamjenik, Udruženje „Medica“ Zenica.

II.

Zadatak Koordinacionog tijela je da provede i realizuje Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko-dobojskog kantona 2016.-2017., prati, koordinira rad svih nadležnih institucija na provođenju istog, informiše Vladu Zeničko-dobojskog kantona o provođenju programa i izradi novi program za period 2018.-2019. godinu.

III.

Donošenjem ovog rješenja prestaje da važi Rješenje Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-34-18039/13 od 21.08.2013. godine.

IV.

Rješenje stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u “Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona”.

Broj: 02-34-MG/17.

Datum, 15.08.2017. godine

Z e n i c a

DOSTAVLJENO:

0x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,

1x Imenovani, (putem ministarstva),

1x “Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”

1x a/a.

